

СЕМАНТИКО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Серед напрямів сучасного мовознавства активно розвивається лінгвокультурологія, у якій мова розглядається як культурний код нації, а не лише як засіб комунікації та пізнання. Важливе значення сьогодні для розкриття взаємозв'язку мови і культури має ідея В. фон Гумбольдта про те, що у мові відбивається не тільки навколишній світ людини, а й суспільна свідомість народу, ментальна система цінностей та стереотипів, тобто «дух народу». Активного розвитку набула сьогодні думка О. Потебні про те, що основні параметри культури обов'язково відбиваються в мові, яка зберігає результати матеріального і духовного життя народу і передає їх у концентрованому вигляді з покоління в покоління [3, с. 73].

Фразеологізми не є виключенням, оскільки мають власний підтекст розуміння того чи іншого культурного явища. Вони зберігають міжкультурні зв'язки, допомагають проаналізувати процес становлення мови, містять культурні цінності, звичаї народу, відображають його психотип тощо.

Можна спостерігати багато як і спільного, так і розбіжного у семантиці і прагматиці фразеологізмів англійської та української мов, зокрема у фразеологізмах на позначення характеру людини [5, с. 95]. Фразеологічні одиниці мають експресивно-емоційні властивості, їх використовують, щоб якнайяскравіше, найбільш виразно підкреслити риси характеру людини. Семантичні властивості фразеологічних одиниць, які позначають якості характеру людини, виявляються в особливостях їх утворення та закономірностях реалізації [2, с. 56]. Розглянемо найяскравіші групи таких фразеологізмів, зокрема фразеологізми, в яких використовуються назви тварин, та фразеологізми з власними назвами.

Фразеологізми, в яких використовуються назви тварин	<i>Bats in the belfry; Sitting duck; Bug someone; Cold fish; Proud as a peacock; Busy as a bee; As crooked as a dog's hind leg; Alone wolf; Gentle as lamb; A dumb bunny; Sly as a fox; As stubborn as a mule; Mad as a hornet; As gruff as a bear.</i>	<i>Мишача душа; Полохлива ворона; Ні риба, ні м'ясо; Пихатий, як індик; Боже теля; Веселий, як цвіркун; Лис Микита; Вовк в овечій шкурі; Вдома лев, а на війні тхір; Темна конячка; Як свиня в апельсинах.</i>

У фразеологізмах, в яких використовуються назви тварин, можна знайти багато цікавих культурних контекстів, зокрема *Slyasafox; slydog* – хитрий, як лисиця; бути розумним і хитрим (пор. український варіант з власною назвою – Лис Микита – персонаж-пройдисвіт, який обдурює всіх звірів і в останній момент уникає заслуженої кари) [4, с. 84].

Фразеологізми з власними назвами	<i>Nosey Parker; Peeping Tom; Paul Pry; Balaam's ass; Buridan's ass; Dr. Jekyll and Mr. Hyde; To out Herod-Herod; Aeolian harp.</i>	<i>Валаамова ослиця; Баба Палажка; Як Адам і Єва в раю; Геркулес на роздоріжжі; Дволикий Янус; Лис Микита; Хома невірний.</i>

Розглядаючи фразеологізми з власними назвами, зауважимо традиційні для англійської мови: *Nosey Parker* – той, хто наполегливо сує свій ніс не в свої справи, допитлива, настирлива людина; *Dr. Jekyll and Mr. Hyde* – двояка особистість, що проявляє то хороші, то погані риси (в українській мові еквівалент цьому фразеологізму – Дволикий Янус); *Aeolian harp* – за старогрецькими міфами, Еол – повелитель вітрів, у переносному значенні – вітер. З ім'ям Еола пов'язана легенда про Еолову арфу, струни якої звучать від подиху вітру. У переносному вживанні – душа людини, яка відзивається на всі враження життя [1, с. 163].

В результаті аналізу досліджуваних фразеологічних одиниць можна зробити висновок, що фразеологізми на позначення якостей характеру людини мають як схожість, так і відмінності в англійській та українській мовах. Дослідження засвідчує, що в англійській мові виділяється більша кількість груп на позначення якостей характеру. Крім того, ми повинні пам'ятати, що майже кожна мовна одиниця має власне семантичне значення, відображає традиції і звичаї народу, символізує і підкреслює конкретний підтекст, який ми повинні розуміти, аби бути компетентними і впевненими у будь-якій комунікативній ситуації.

Список використаних джерел:

1. Забіяка В. А., Забіяка І. М. практичний посібник «Світ фразеологізмів. Етимологія, тлумачення, застосування» / В. А. Забіяка, І. М. Забіяка. – Київ. : Академія, 2012. – 304 с.
2. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / В. фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1984. – 396 с.
3. Кунін А. В. Фразеологія сучасної англійської мови / А. Кунін. – М. : Міжнародні відносини, 1996. – 183 с.
4. Потебня А. А. Мысль и язык: полное собрание трудов / А. А. Потебня. – М. : Лабиринт, 1999. – 300 с.
5. Spears, Richard. *American Idioms Dictionary*. – Lincolnwood, Illinois : National Textbook Company, 1991.